

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 5

องค์ความรู้ด้านศาสนา

หัวข้อเนื้อเรื่อง

1. การรับพระพุทธศาสนาของราชอาณาจักรไทย
2. ความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับวิถีชีวิตคนไทย
3. อิทธิพลของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ กับการดำรงชีวิตของคนไทย
4. องค์ความรู้ด้านศาสนากับการท่องเที่ยว
5. พุทธศาสนากับกิจกรรมการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. สังเกตเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายและคุณค่าของศาสนาได้อย่างเข้าใจ
2. อธิบายการเข้ามาของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยได้
3. อธิบายความเจริญทางด้านศาสนาในประเทศไทยในอดีตได้อย่างน้อย 1 สมัย
4. สามารถยกตัวอย่างและอธิบายถึงวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับศาสนาของคนไทยได้อย่างน้อย 2 ข้อ
5. บ่งชี้บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับการท่องเที่ยวโดยยกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนอย่างน้อย 2 หัวข้อ

วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

1. อภิปรายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาร่วมกันในชั้นเรียน
2. ทำแบบทดสอบประจำบทที่ 5
3. ศึกษาเนื้อหาจากเอกสารประกอบการสอนบทที่ 5
4. แบ่งกลุ่มศึกษาเนื้อหา

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบการสอนบทที่ 5
2. คอมพิวเตอร์พร้อมโปรแกรมนำเสนอ MS PowerPoint
3. วิดิทัศน์โดยโปรแกรมทางอินเทอร์เน็ต
4. บทความจากสื่อสิ่งพิมพ์

การวัดผลและประเมินผล

1. ประเมินจากการแสดงความคิดเห็นภายในชั้นเรียน
2. ประเมินจากการค้นคว้าด้วยตนเอง
3. ประเมินจากการแบบทดสอบท้ายบท
4. ประเมินจากการสอบกลางภาค

บทที่ 5

องค์ความรู้ด้านศาสนา

พระพุทธศาสนาถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาติไทยซึ่งคนไทยมากกว่าร้อยละ 95 นับถือ ศาสนาดังกล่าว ส่วนศาสนาอื่นๆ ทั้งศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาซิกข์ และอื่นๆที่อยู่ในประเทศไทยก็ยังคงอยู่ตามปกติสุขและสามารถอยู่รวมกันได้อย่างสันติสุขดังจะเห็นได้จากพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ที่ทรงอุปถัมภ์ ทุกๆศาสนาอย่างดีเสมอมา นอกจากนี้ พระพุทธศาสนายังคงมีบทบาทต่อสังคมและวัฒนธรรม การเมืองการปกครองและเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมากตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทบาททางด้านเศรษฐกิจที่มีการนำศาสนาผนวกเข้ากับการท่องเที่ยวซึ่งในปัจจุบันมีอยู่เป็นจำนวนมากดังแสดงออกให้เห็นในลักษณะรูปแบบทางการท่องเที่ยวต่างๆ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวเชิงศึกษาและปฏิบัติสมาธิ (Edu-Meditation Tourism) บทบาทดังกล่าวยังแสดงออกในรูปแบบของรายการนำเที่ยว เช่น โปรแกรมทัวร์ไหว้พระ 9 วัด, โปรแกรมทัวร์ไหว้รอยพระพุทธบาทเขาคิชฌกูฏหรือจะเป็นรายการนำเที่ยวต่างประเทศอย่างโปรแกรมทัวร์สังเวชนียสถาน 4 ประเทศอินเดีย เป็นต้น ทั้งนี้ ประเทศไทยมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมอยู่เป็นจำนวนมากซึ่งถูกนำมาบริหารจัดการในบริบททางการท่องเที่ยว ตลอดจนมีชื่อเสียงในหลายๆพื้นที่อีกด้วยโดยสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นนั้นล้วนเป็นผลมาจากการดำรงอยู่และการยึดถือตลอดจนการรักษาพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติไว้ซึ่งในบทนี้จะได้กล่าวถึงความ เป็นและความสำคัญของศาสนาพุทธและศาสนาอื่นๆในประเทศไทย ตลอดจนบทบาทที่มีต่อการท่องเที่ยวและบริการเป็นลำดับไป

การรับพระพุทธศาสนาของราชอาณาจักรไทย

จากการศึกษาในประวัติศาสตร์ไทยพบว่า การเข้ามาของศาสนาพุทธในประเทศไทยได้รับ อิทธิพลจากการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระเจ้าอโศกมหาราชในการส่งพระสมณทูตไปประกาศ ศาสนายังประเทศต่างๆถึง 9 สาย โดยสมณทูตสายที่ 8 มีพระโสณะ พระอุตระ พระณานิยะ พระภุริ ยะ และพระมุณียะเป็นพระธรรมทูตที่เดินทางมายังดินแดนที่มีชื่อว่า “สุวรรณภูมิ” ซึ่งดินแดนไทยเป็น หนึ่งในดินแดนที่อยู่ในข้อสันนิษฐานของนักวิชาการว่าเป็นที่ตั้งของดินแดนสุวรรณภูมิดังกล่าวตาม เอกสารและหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่แสดงให้เห็นถึงการแพร่กระจายพุทธศาสนา ดังกล่าวอย่างชัดเจนในหลายๆพื้นที่ อาทิ นครปฐม นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ทั้งนี้ การเข้ามา ของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยนั้นมีการเผยแผ่มาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ดังนี้

1. สมัยสุโขทัย ในระยะแรกของอาณาจักรสุโขทัย ก่อนการสถาปนาอาณาจักรของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ยังคงมีการนับถือทั้งศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์-ฮินดูซึ่งรับอิทธิพลจากขอมที่เคยมีอำนาจในแถบนี้มาก่อน ภายหลังจากการก่อตั้งอาณาจักรสุโขทัย ศาสนาพราหมณ์ยังคงมีร่องรอยให้เห็นอยู่ดังปรากฏหลักฐานจากศิลาจารึกที่กล่าวถึงการจัดตั้งหอเกษตรพิมานเพื่อประดิษฐานเทวรูปฮินดู พระพุทธศาสนาเริ่มมีความสำคัญอย่างชัดเจนในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชโดยการอาราธนาพระสงฆ์ลัทธิลังกาวงศ์จากนครศรีธรรมราชซึ่งเป็นศูนย์กลางของพระสงฆ์ลัทธิลังกาวงศ์ หลังจากนั้นจึงสร้างวัดถวายและเกิดคณะสงฆ์อรัญญิกนิกายหรือลังกาวงศ์ขึ้น เนื่องจากลัทธิลังกาวงศ์มีข้อปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาบาลีกับภาษาสันสกฤต เพื่อให้เกิดผลดีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พ่อขุนรามคำแหงทรงประกาศคณะสงฆ์ออกเป็น 2 คณะ คือ คณะคามวาสี สำหรับพระสงฆ์ในลัทธิหินยานเดิมและคณะอรัญวาสีสำหรับพระสงฆ์ที่ศึกษามาจากลังกา จากนั้นความเจริญรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาในสมัยสุโขทัยก็มีความก้าวหน้าพร้อมไปกับผลงานด้านอื่นๆ อาทิ การศึกษา ศิลปกรรม วรรณคดี

2. สมัยล้านนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในดินแดนล้านนาไทยอยู่ในช่วงเวลาเดียวกันกับสุโขทัยโดยรับลัทธิลังกาวงศ์เช่นเดียวกัน ทั้งนี้พระพุทธศาสนาเข้ามายังล้านนาสามารถที่จะแยกออกเป็นช่วงๆได้ ดังนี้

2.1 สมัยพระเจ้าเม็งราย ในระยะแรกของการก่อตั้งอาณาจักรล้านนานั้น พระพุทธศาสนายังคงมีศูนย์กลางที่อาณาจักรหริภุญชัยซึ่งขณะนั้นตกอยู่ในอำนาจของล้านนาแล้ว ในสมัยดังกล่าวคงนับถือพุทธศาสนาแบบเถรวาทลัทธิลังกาวงศ์นิกายรามัญซึ่งลัทธิลังกาวงศ์มีความเกี่ยวข้องกับรามัญประเทศในแถบเมืองสุธรรมวดี (เมืองสะเทิม)มาก่อน อาณาจักรพุกามและสืบทอดมายังเกาะตะมาะ ตลอดจนอาณาจักรล้านนา (สันติ เล็กสุขุม. 25489 : 42-43) ทั้งนี้ในพงศาวดารเหนือกล่าวถึงคณะสงฆ์จากลังกาได้อัญเชิญหน่อพระศรีมหาโพธิ์มาถวายพระเจ้าเม็งรายอีกด้วย (พลังจิต. (ออนไลน์). 2551) อนึ่งแม้ว่าในช่วงหลังที่พุกามมีการปะทะกับกองทัพมองโกลแต่พุทธศาสนาและศิลปกรรมทางพุกามยังคงมีอิทธิพลกับทางล้านนา

2.2 สมัยพระเจ้ากือนา ในสมัยดังกล่าวพระเจ้ากือนาได้ส่งราชทูตลงไปอัญเชิญพระสุมนเถระจากเมืองสุโขทัยเพื่อมาเผยแผ่ลัทธิลังกาวงศ์ในล้านนา(กรมศิลปากร. 2526 : 95) จึงทำให้ความสัมพันธ์ทางด้านศิลปกรรมของสองแคว้นมากยิ่งขึ้นและทรงอุทิศอุทยานหลวงนอกเมืองเชียงใหม่เพื่อสร้างพระอารามให้กับพระสุมนเถระประจำอยู่วัดแห่งนี้ คือ วัดบุปผาราม (วัดสวนดอก)และสถาปนาให้เป็นสังฆราชองค์แรกแห่งแคว้นล้านนา

2.3 สมัยพระเจ้าติโลกราช พระโอรสแห่งพระเจ้าสามฝั่งแกนซึ่งมีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาอย่างมาก ทรงผนวชและโปรดให้การทำสังคายนาซึ่งเป็นครั้งที่ 8 ของ

พระพุทธศาสนาขึ้น รวมทั้งส่งคณะสงฆ์ไปศึกษาพระพุทธศาสนายังลังกาประเทศและนำหน่อพระศรีมหาโพธิ์กลับมาและโปรดให้สร้างพระอารามขึ้น นามว่า วัดโพธาราม (วัดเจ็ดยอด) โดยมีวิหารแบบพุทธคยาเป็นประธานของวัดซึ่งสร้างขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองพระพุทธศาสนาครบ 2,000 ปีนับได้ว่าในรัชกาลดังกล่าว พุทธศาสนามีความเจริญควบคู่ไปกับการรุ่งเรืองในด้านอื่นๆ ทั้งศิลปกรรมและการสร้างและปฏิสังขรณ์วัดวาอารามต่างๆ อีกด้วย

2.4 สมัยพระเมืองแก้ว พระพุทธศาสนาสมัยดังกล่าวมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมากเนื่องด้วยพระเมืองแก้วมีความเลื่อมใสและเคร่งครัดในพุทธศาสนาอย่างยิ่งโดยตลอดรัชกาลมีการแต่งเครื่องบวชพระและการสร้างวัดวาอารามโดยยึดเป็นพระราชกิจประจำทุกปี อีกทั้งยังเป็นยุคแห่งวรรณคดีบาลีทางศาสนาจำนวนมากเนื่องด้วยมีภิกษุที่เรียนรู้แตกฉานในพระไตรปิฎกจนเกิดวรรณคดีที่หลากหลาย เช่น มงคลที่ปณี จักรวาฬที่ปณี เวสสันดรที่ปณี และชินกาลมาลีปกรณ์ เป็นต้น

3. สมัยอยุธยา ภายหลังจากเสื่อมอำนาจของอาณาจักรสุโขทัย พระเจ้าอู่ทองหรือสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ทรงย้ายเมืองหลวงคือที่ตั้งของกรุงศรีอยุธยาในปัจจุบันทั้งนี้เดิมยังคงมีอาณาจักรลพบุรีและอู่ทองก่อตั้งขึ้นมาก่อนและยังแสดงร่องรอยของความศรัทธาทางพุทธศาสนาอย่างชัดเจน อาทิ พระพุทธรูปขนาดใหญ่อย่างพระพุทธรูปช่าปอกง วัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นก่อนการสถาปนาอาณาจักรอยุธยา 26 ปี ทั้งนี้ความศรัทธาทางพระพุทธศาสนายังคงสืบเนื่องต่อมาอย่างสมัยอยุธยา ดังอธิบายได้เป็นยุคสมัยสำคัญๆ ดังนี้

3.1 สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 พระองค์ทรงหันมาสนพระทัยในด้านการพระศาสนาหลังจากก่อตั้งอาณาจักรอยุธยาโดยโปรดสถาปนาและสร้างวัดขึ้นถึง 2 วัดด้วยกันคือ วัดพุทไธสวรรย์ จ.อยุธยา ซึ่งเป็นวัดที่ใช้ตั้งพลับพลาขณะก่อสร้างพระนคร และวัดใหญ่ชัยมงคล จ.อยุธยา เพื่อให้พระสงฆ์คณะป่าแก้วซึ่งไปศึกษาคัมภีร์ที่ลังกา ทั้งนี้วัดทั้งสองยังคงมีการใช้งานด้านศาสนาและมีพระสงฆ์จำพรรษาจนปัจจุบัน

3.2 สมัยพระบรมไตรโลกนาถ พระองค์ถือเป็นกษัตริย์อีกพระองค์หนึ่งที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาโดยอุทิศพระราชวังเดิมเป็นวัด นามว่า วัดพระศรีสรรเพชญ์ซึ่งเป็นวัดในพระราชวังเช่นเดียวกับวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) กรุงเทพฯ อีกทั้งยังทรงโปรดให้หล่อรูปพระโพธิสัตว์อีก 500 พระชาติขึ้นซึ่งปัจจุบันเหลือเพียงไม่กี่ชิ้น ในด้านวรรณกรรมทรงพระนิพนธ์มหาชาติคำหลวงขึ้นซึ่งถือเป็นร่ายมหาชาติฉบับหลวงเล่มแรกของยุคนี้เพื่อใช้ในการเทศน์แก่อุบาสกอุบาสิกาฟัง อีกทั้ง พระองค์ยังทรงเลื่อมใสศรัทธาทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่งโดยทรงผนวชพร้อมกับพระบรมวงศานุวงศ์ต่างๆ ตามประเพณีทางศาสนา นอกจากนี้ยังคงมีการสร้างและบูรณะศาสนสถานและวัดวาอารามอื่นๆ ที่สำคัญดังปรากฏในปัจจุบัน เช่น วัดจุฬามณี จ.พิษณุโลก เป็นต้น